

מבוא

כדי לא למנוע טוב להולכים בתמים, ואוחזים בכל ענייניהם ונסיונותיהם בדרך התורה, לקיים מצות "תמים תהיה עם ה' אלהיך", ולא פונים אל מכשפים ומעוננים, ולא לבעלי קבלה מעשית ובעלי מופת מדומים, אלא בתפלות ובתחנונים לרצות את בוראם, ולבקש מאתו די מחסורם, אמרתי אלקטה באומרים קצת ענייני סגולות, אשר מצאתי להם מקור בספרן של צדיקים, ולהם שרשים בדברי חז"ל הקדושים, ואין בהם נפתל ועקש משום דרכי האמורי. וכבר ביארתי בס"ד בספרי "תמים תהיה" את משפטי הסגולות המותרות והאסורות, והכלל שעליו הכל מיוסד, שכל שהוא משום רפואה, ובפרט בדבר שיש לתלות שכח הסגולי הוא ענין טבעי, ויש לחסבירו על פי התורה או בדרך השכל או הטבע, אין בו שום חשש כלל, עיש"ב (מעמוד ע"ג ואילך).

וראיתי להרב זכר דוד (ח"א מאמר א' פרק נ"ט דף ק"ן ע"ב) שכתב בענין הסגולות וזה לשונו: ועכשיו שבאנו למדה זו, טוב הדבר אשר דיבר הרב מפעלות אלהים שיש לחלק בין הרפואות לסגולות. שהרי כתב דרוב הרפואות הנמצאות בספרי הראשונים אינם מנוסים שיועילו גם בזמן הזה, דנשתנו סדרי הטבע של בני אדם גם בני איש. אבל הסגולות שכתבו להועיל אינן מקבלות השתנות, ולעולם הם עומדות בטבען ובהוייתן, מה שאין כן פעולות ורפואות משתנות ברוב עתים וזמנים, על כן אין לסמוך עליהם כי אם בשעת הדחק. אבל ענייני הסגולות עומדים לעד לעולם וכו' עכ"ל.

וכדי להבין מהו ההבדל בין עצות לסגולות, שחלקתים כאן לשני שערים, הענין הוא כך: כשחז"ל אומרים לנו שהזהיר במצוה פלונית זוכה לבנים וכדומה, זהו גדר של עצה, כי השכר לקיום מצוה

פלונית, היא בנים. וזה אפילו כשאותה מצוה אין לה לכאורה שום שייכות עם ענין פריה ורביה, וכמו שאמרו על הזהיר בנר שבת, או המקיים מצות שילוח הקן וכדומה. וכל שכן מה שנתנו איזה עצות הנוגעים לגוף ענין מצות פריה ורביה איך לזכות לבנים, שכל זה בכלל עצות שמתן שכון בנים. וכמו מה שאמרו על הנותן מטתו בין צפון לדרום. ואילו בשער הסגולות כללתי רק עניינים שנאמרו בסתם בלא קשר לקיום מצוה, שדבר זה גורם כך, למשל מה שאמרו: דגים קטנים מפרין ומרבין, שזהו ענין סגולי. ודו"ק היטב. גם כללתי בשער הסגולות כל העניינים שליקטתי מספרים, ושם הובאו הדברים בכינוי "סגולה".

אכילת דגים קטנים

אוצר החכמה

אח"ח 1234567

דגים קטנים מפרין ומרבין (ברכות דף מ' ע"א).

אוצר החכמה

אכילת מרקחת אתרוג ומי ערבה

אח"ח 1234567

מנהגינו וכו', האתרוג עושין אותו מרקחת בסוקא'ר, אחר החג, להעלותו על השלחן בליל ט"ו בשבט וכו', ומה גם אם היא הרה ללדת, וגם ליתן ממנו למקשה לילד, שאומרים שהיא סגולה שתלד בריוח ולא בצער, ויצא הולד בר קיימא לחיים טובים ולשלום כשאוכלת ממנו באותה שעה (כף החיים סימן תרס"ד ס"ק ס').

אוצר החכמה

סגולה להוליד בנים, בשם הרה"ק רבי פינחס מקאריץ, לבשל ערבה ולשתות המים, כי ערב"ה, גימטריא זר"ע, וסיפר מעשה באחד שאמר לאשתו לבשל ערבה, והיו להם בנים (טעמי המנהגים עמוד תקס"ז). והובא בספר ליקוטי מהרי"ח חלק ג' דף ק"ו ע"א). וזה היה הכוונה במקלות יעקב אבינו, שכתב רש"י (בראשית ל' ל"ח) שהמים נעשין זרע, היינו שיעקב נתן הושענות במים, וזה ויפצל בהן פצלות לבנות, כי ההושענות היו אגודים וכרוכים בעלי לולב כמנהגנו. והגימטריא של ערב"ה בגימטריא זרע, כן כתב בשער הכוונות להאר"י ו"ל דף ק"ח טור ב']. (ליקוטי מהרי"ח שם בשם הגה"צ רנ"ה מראצפערט).

אכילת שום ופירות

סגולה להריון. בליל טבילה יאכלו שום, ויכוין שו"ם בגימטריא רצון שהוא הכתר, ובגימטריא נוצר, שהוא מזל השמיני, ובגימטריא צנור שהוא היסוד, גם יכוין שו"ם בגימטריא מקור. ויאמר: "כי עמך מקור חיים באורך נראה אור" (תהלים ל"ו י'). גם הוא יאכל תאנה שהיא בנצח, והיא תאכל רמון שהוא בהוד (הרי"ח טוב ז"ל בספר עטרת תפארת חלק כתר מלכות אות ק"ס).

אוצר החכמה

בגמרא (בבא קמא דף פ"ב ע"א) אמרו שאכילת שום מועיל להפקד בזרע של קיימא. אמנם צריך לדעת שני דברים בזה: א' מה שכתב במשנה ברורה (סימן ר"פ ס"ק א') [בשם ספר חסידים] שהשום כשהוא חי, דוקא אינו טוב לזה, רק מקלקל [ורק צלוי מועיל]. ואילו כשהוא צלוי לגמרי, כבר איבד את הכח שלו, ולכן צריך לעשות כך: לקחת שיני השום ולשים על מחבת שיש בו קצת שמן, ולהדליק האש, וכשמתחיל השום להיות חום, מיד לכבות האש, ואז כבר הלך מהשום הכח המקלקל, ויש בו כח המועיל. ב' שבגמרא אמרו "לאכול" שום, ויש חושבים שאוכלים משהו, ויוצאים ידי חובת שום, ובאמת אינו כן, דצריך "לאכול", דהיינו שיעור אכילה, כזית או כביצה. וכשיעשה בדיוק כנ"ל, אז יש לקוות שייפקדו בעזה"ת. אמנם יכול לעבור זמן עד שיועיל וכו'. והוי עובדא באחד שעשה כן במשך שנתיים, עד שעזר השי"ת (פניני רבינו הקהלות יעקב ח"א עמודים ס"ב-ס"ג ממה שאמר הגאון מסטייפלר זצ"ל לאחר בענין זה).

ובמחזיק ברכה (או"ח סימן ר"פ) כתב: שמעתי דמקשים על הרמב"ם שהשמיט תקנת עזרא לאכול שום בערב שבת, ועתה רואה אני בפירוש המשניות להרמב"ם (נדרים סוף פרק קונם יין) שכתב וזה לשונו: והיה מנהגם לאכול שום בלילי שבת, לפי שהיה מסייע להם לפי מאכלם וארצם עכ"ל. וא"כ לא קשה על הרמב"ם שהשמיט תקנה זו, שהרי מדבריו בפירושו הנאמרים באמת, ידענו וכו' כי עתה לא צריך תקנה זו, דזה היה לפי מאכלם וארצם דוקא, וחילוף הזמנים והמקומות דין גרמא שנתבטלה תקנה זו. והוי יודע דאיכא דוכתא עד האידנא דנהוג בתקנה זו. ומיהו דוקא מבושלים, אבל חיים אזלי בתר איפכא. וכן מפורש בספר חסידים (סימן ש"צ) דדוקא צלויים. וצלויים ומבושלים כי הדדי נינהו, עכ"ל.

■ ■ ■

עדשים מבושלים מרבים הזרע וכו', ולא ימלח, כי המלח מבטל התאווה (ספר חסידים סימן ש"צ).

אמירת הקרבנות

הקריאה והלימוד בהלכות קרבנות בתורת כהנים ובגמרא דסדר קדשים וברמב"ם, היא עצה לזכות לבנים (ספר מצב הישר ח"ב דף ה' טור ד', על פי דברי המדרש רבה בראשית (פרשה ל"ד סימן ט"ו) שברכת פרו ורבו בזכות הקרבנות).

אפיקומן

אמרו צדיקים, שאפיקומן סגולה לבנים. ויש רמז לזה על פי המדרש (רבה שמות א' י"ד, וכן הוא במסכת סוטה דף י"א ע"א) אשר פרעה אמר פן ירבה, ורוח הקודש משיבו בן ירבה. ותיבות: כ"ן ירב"ה, עולה: אפיקומ"ן (טעמי המנהגים עמוד רל"א בשם ספר אמרי נועם להגה"ק מדו"קוב).

גידול תורים ובני יונה

אין טוב לגדל בבית תורים ובני יונה, לפי שהבית אשר יגדלו בו, או ימותו בניו, או לא יהיה לו זרע (נגיד ומצוה ריש חלק ב', בשם מהרש"ו זלה"ה).

גירושין, ולחזור ולקדש

היה מעשה באדם מפורסם שזכה להפקד בזרע של קיימא אחר מספר שנים, ויצא קול שעשו סגולה, שגירש אותה בגט פיטורין, ואחר כך חזר וקידשה, ודבר זה הועיל להפקד בזרע של קיימא. ונשאל בזה מרן הגאון בעל קהלות יעקב מסטייפלא זצ"ל, והשיב שלא שמע ענין סגולה זו אף פעם, ואינו יכול להגיד בדבר שלא ידוע לו (פניני רבנו הקהלות יעקב חלק ב' עמודים ע"ב ע"ו ראה שם באורך). ופשוט שכוונת הגאון מסטייפלא ז"ל לומר שלא ידע מקור לענין סגולה זו, וממילא אין בידו לקרב או לרחק. ואין הכי נמי אם ידוע

שהוא מועיל, פשיטא שלא היה מתנגד להעושה בן. ומכל מקום פשוט הדבר שסגולה זו אי אפשר לקיימה כהן.

מנח"י 1234567

דם נדה

אם אין זהירין בדם נדה, [פירוש בהלכות נדה, בדיקות, הרחקות וכל פרטי הדינים] נענשים בהעדר בנים (ספר מצב הישר ח"ב דף ה' טור ג', על פי המדרש רבה ויקרא פרשה י"ט סימן ד' וסוף סימן ו').

מנח"י 1234567

מנח"י 1234567

חנוכה

מרגלא בפומייהו דרבנן רבותינו כת הקודמים, אשר בחנוכה יש מקום לעורר פקידת עקרים ועקרות כעין ראש השנה. ולדעתי עיקר הסגולה ביום האחרון הנקרא בפי כל זאת חנוכה וכו'. ורמז לדבר מתתיהו, בגימטריא רא"ש השנ"ה (בני יששכר מאמרי בסלו טבת מאמר ב' אות י').

מירון

בעינינו ראינו שהרבה חשוכי בנים שנדרו נדר שבהוולד להם בן, יקראו את הבן הנולד "שמעון", על שם רבי שמעון בר יוחאי, או שנדרו שיעשו את התגלחת הראשונה של הילד במירון, ונושעו בזכות התנא רשב"י. וקבלה בידי אנשי ארץ הקדושה ת"ו סגולה לחשוכי בנים רח"ל, לנדב ח"י ראטל [מדה מסוימת, משקלה 3 ליטר] משקה, ביומא דהילולא, על ציון התנא האלהי רשב"י (טעמי המנהגים עמוד רס"ג בשם הריא"ז מרגליות. ומה שכתב: וקבלה וכו', זה העתק ממכתב הרה"ק הרב"צ הלברשטאם זצ"ל מבאבוב).

נרות בבית הכנסת

סגולה להריון. בליל טבילה ידליקו האיש ואשתו כל אחד עשרה נרות בבית הכנסת לפני ארון הקודש (הרי"ח טוב ז"ל בספרו עטרת תפארת חלק כתר מלכות אות ק"ס).

אורח 1234567

ספר תורה

אוצר החכמה

סגולה למי שאין לו בנים רחמנא ליצלן, או יש לו ומתים רחמנא ליצלן, יכתוב לו ספר תורה, ויועיל לו בעה"ת, ורמו לזה מהתורה הקדושה (בראשית ה' א') זה ספר תולדות אדם, כן כתב בספר משנת אברהם (סימן א'). ובספר אמרי שפר (כלל ט"ז) כתב וזה לשונו: ובעיני ראיתי שאשה אחת נפקדה לששה עשר שנים, אחרי כתבה ספר תורה תיכף במשך חצי שנה אחרי הכתיבה וילדה בן זכר, עד כאן לשונו (סגולות ישראל מערכת ב' אות ל"ח. וראה לעיל בשער העצות עמ' מ"ב, בערך: סופרים).

אוצר החכמה

ערלה

אורח 1234567

מה שנהגו הנשים לבלוע ערלת הזכרים שחותכים בעת המילה, כדי שיולידו זכרים, איסור חמור הוא זה וכו', כי בשר האדם אסור לאכלו מן התורה [כמו שכתב הרמ"א ביו"ד סימן ע"ט סעיף ב'], ואף דיש אומרים דאיסורו מדרבנן וכו', העיקר כדברי האוסרים בכל גוונא. וכן כתב במחזיק ברכה (ס"ק ב') בשם הרשב"ש (סימן תקי"ח). (הרי"ח טוב ז"ל בספרו בן איש חי שנה ב' פרשת אמור סעיף ה')¹⁰.

פדיון שבויים

השתדלות בפדיון שבויים, מסוגל לבנים (סגולות ישראל מערכת ב' אות ל"א בשם ספר זר זהב).

צדקה

סגולת ההריון. האיש והאשה יספיקו אור ומים לחברה הקדושה העומדים בבית ה' בלילות, דהיינו שיתנו מכיסם מה שצריך להם

10 וכן כתב גם בזכאי צדק (סימן ע"ט ס"ק ד'), ושכן כתב בשלחן גבוה (ס"ק ו'). וראה עוד בדרכי תשובה (סימן ע"ט ס"ק ט"ו) מה שכתב בזה. ועיין מה שהאריך בזה בספר רפאל המלאך בסוף ההקדמה (דף ג ע"ב) נגד המקילין לסמוך על סגולה זו. ועיין באורך בספר סגולות ישראל.

החכמה

שמן למאור, וגם מה שצריך להם מים לשתות עם המשקה של הקהב"י כנהוג. ובזכות זאת יתברכו טיפות הזרע שלהם, ותהיה האשה קולטת טפת הזרע להצטייר מן הברור שבה ולד שתתעבר ממנו. וירגילו בזה תמיד.

החכמה

גם יזהרו כליל טבילה, למצוא עשרה בני אדם כשרים שיתאספו במקום אחד להיות נעורים כל הלילה לעסוק בתורה, והם יתנו להם צדקה מכיסם. וילמדו באותה הלילה אורא רבא ואדרא זוטא. אך אחר תיקון חצות ילמדו בזוהר בפרשת תרומה בדף קס"ה סוף ע"ב, רבי ורבי יוסי שרו בבי אושפיזיהו וכו', עד דף קס"ט ע"ב עלייכו כתיב "וכל בניך למודי ה'" (ישעיה נ"ד י"ג). וקודם עמוד [השחר] יחזרו פעם שנית ללמוד לשון הזוהר הנזכר.

החכמה

גם קודם טבילה יפרישו פרוטות לצדקה, האיש יפריש תחילה כ"ב פרוטות כנגד וי"ו דשם ע"ב, ואחר כך יפריש י"ג כנגד וא"ו דשם ס"ג, ואחר כך יפריש י"ג כנגד וא"ו דשם מ"ה, ואחר כך י"ב כנגד וי"ו דשם ב"ן, סך הכל ששים פרוטות, ויפרישם קודם שקיעת החמה. גם האשה תפריש ט"ו פרוטות כנגד ה"י [אחרונה] דשם ע"ב, ועוד ט"ו פרוטות כנגד ה"י דשם ס"ג, ועוד ששה כנגד ה"א דשם מ"ה, ועוד עשרה כנגד ה"ה דשם ב"ן, סך הכל מ"ו פרוטות.

גם יפרישו כל אחד ס"א פרוטות כמנין שם אל"ד, כשהוא כלול עם מקורו אהי"ה שעולה מספר ס"א (עם ד' אותיות אהי"ה והכולל). אחר כך יפריש האיש ב' פרוטות כנגד ב' שמותיו של יעקב אע"ה הנקרא יעקב ונקרא ישראל, וזכה לבנים י"ב שבטים שבטי יה. והאשה תפריש ב' פרוטות כנגד רחל ולאה אשר בנו שתיהם את בית ה', הרי סך כל הפרשתם עולה רל"ב פרוטות, כמנין ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, וכמנין הברכה, רמז לדבר: "כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם" (תהלים קל"ג ג'). וטוב שיתנו צדקה זו לצורך תלמוד תורה של בני עניים שהם הבל שאין בו חטא, המעלים את המלכות למקום שאין הקליפות שולטים.

גם יזהרו לחלק תמיד שמן לעניים יראי ה' לצורך נר שבת ויו"ט

ונרות חנוכה. גם תזהר האשה לעשות בידה גבינה מן החלב, ותחלקנה לתלמידי חכמים ויראי שמים (הרי"ח טוב ז"ל בספרו עטרת תפארת חלק כתר מלכות אות ק"ס).

צדקה בערב שבת

נודע מה שכתבו בספרי מוסר, דהנותן צדקה לעניים בערב שבת, זוכה להתברך בפריה ורביה (הרי"ח טוב ז"ל בספרו בניהו תענית ח').

הערה

צדקה בערב שבת קודם הדלקת נרות

יש לאשה ליתן קודם הדלקת הנרות, איזה פרוטות לצדקה, ועל ידי זה תזכה לבנים טובים תלמידי חכמים וצדיקים. ובעיר הקודש ירושלם ת"ו יש להם זאת בקבלה מרבינו האריז"ל (ספר סגולות ישראל מערכת ב' אות מ"ד בשם ספר זר זהב. וספר טעמי המנהגים עמוד תקע"ו בשם ספר שערי האמונה בשם הנ"ל).

הערה

צער בעלי חיים

מעשה באחד שביקש מהאר"י ז"ל על אשתו שנעשית עקרה והפסיקה ללדת, והשיב לו האר"י ז"ל הסיבה, שהיה בביתו סולם שהיו תרנגולים קטנים עולים בו לשתות מים, ופעם אמרה האשה להמשרתת שתסיר הסולם משם, אף שלא נתכוונה לצער התרנגולים, אלא להיות הבית נקי, ומאז שהוסר הסולם יש להתרנגולים צער גדול וסבלו צמאון, ועלה צפצופם לפני הקב"ה המרחם על כל מעשיו, ועל ידי כן נגזר עליה להיות עקרה, והחזירה הסולם למקום הראשון, וז' נתן לה הריון. (ספר קב הישר פרק ז' בשם בעל החרדים).

קידושין בטבעת שיש עליה צורת ה', ובטבעת מרובעת

מצוה מן המובחר לקדש בטבעת כסף וכו', ומנהגינו לחקוק על הטבעת צורת ה', והוא מנהג יפה (בו איש חי שנה א' שופטים אות ח').

והוא על דרך הכתוב (בראשית מ"ז כ"ג) הא לכם זרע, שמן הה"א מתברכים ישראל ומתרבים בבנים ובזרע של קיימא. ובכל שמות האמהות הקדושות נמצא אות ה"א, היינו שרה רבקה לאה, רק ברחל לא נמצא אות ה"א, לכן אמרה ליעקב (בראשית ל' ג') הנה אמתני בלזה בא אליה ותלד על ברכי ואבנה גם אנכי ממנה, היינו מן ה"א [הכפולה] שלה. (אוהב ישראל להרה"ק מאפטא פרשת ויצא¹¹).

הטבעת קדושין צריך שיהיה עגול מבפנים ומרובע מבחוץ, כן קבלתי ממורי דודי רבינו צבי הקדוש [בעל עטרת צבי מזידיטשוב] וכו', והעושה טבעת קדושין כזה, מממון בעלה דוקא, יהיה מובטח שלא תהיה אשתו עקרה כל ימיה (זהר חי להגה"ק מקאמארנא חלק א' דף ב' טור ד').

ובספר ישב רוחו (להריא"ז מרגליות דף ו' ע"ב) הוסיף, שכן הוא באגרות הרמ"ז (דף ל') [ל"א] ע"ב) שמצייר שם הטבעת בציור מרובע מבחוץ. וראה ציור הטבעת בטעמי המנהגים עמוד תי"ב. ועיין בספר בניהו, פירוש על התיקונים להרי"ח טוב ז"ל (בתיקון ה' דף ל"ד ע"ב ד"ה ועלה, ובתיקון ו' דף מ"ה ע"א ד"ה ובגין). ואנחנו לא נהגנו במרובע, רק בעגול מבית ומבחוץ ומכסף ועליו חרות אות ה', וכפשט לשון מרן הבן איש חי.

שדכן, לשלם שכר

פעם הגיע אל הגאון ר' משה פיינשטיין זוג חשוך ילדים, וביקש את

11 ומקורו מהאר"י ז"ל, עיין שער הפסוקים (פרשת ויצא על הפסוק וירא ה' כי שנואה לאה וגו'). ועיין מ"ש בתשובה הנדפסת בקובץ מקבציאל (גליון כ"ו, בדלתי תשובה סימן ד') דאין חשש בקריאת שם רחל שאינו בר מול עיש"ב. ויתכן שמאחר שנתנה רחל אמתה בלזה ליעקב נתקן שם רחל מחסרון זה, ומדנתקן הענין בשורשו, שרחל היא עקרת הבית, נתקן השם מחסרון זה לעולם. וצ"י. ועל כל פנים לעניינינו דהכא נדע שאות ה' מסוגלת לפריה ורביה.

ברכתו. שאלם אם נתנו אי פעם מתנה לשדכן שלהם, ואמנם התשובה היתה שלילית. העמידם ר' משה על חובתם ההלכתית לעשות זאת, וכי בל ידחו את הענין. תוך שנה נולד להם ילד הראשון, ומאז נולדו להם עוד כמה וכמה ילדים (ספר רבי משה פיינשטיין, עמוד 199). ועיין בספר פניני רבינו הקהלות יעקב (עמוד נ"ט בהערה) מעשה דומה שהיה עם החזון איש זצ"ל.

וכך ידוע ומפורסם, שלשלם לשדכן, זו סגולה לבנים, ולהיפך ח"ו. ונראה שזה דוקא בשדכן שרגיל לקבל, אבל בידוע שאינו מקבל, או במקומות שלא נהגו כלל לשלם לשדכן, נראה דלא יהיה בזה קפידא.

שירות ותשבחות באשמורת הבוקר

שירות ותשבחות שאומרים קודם עלות השחר, הם סגולה גדולה לבנים (סגולות ישראל מערכת ב' אות ל"א בשם ספר זר זהב).

שם הילד

מי שמתים בניו, יקרא לבנו אשר יולד לו: בן ציון, ויחיה (שם הגדולים לגאון עוזנו החיד"א ז"ל מערכת גדולים מערכת ב' קונטרס אחרון אות א', שראה לאחר קדוש בכתבי"ד בשם הירושלמי)¹². למי שאין מתקיים לו בניו רח"ל, קורין את הילד או הילדה בשם "אלטר", או "אלטע", כדי לכסות על שמו, ושלא יהא כח ביד השטן לפגוע בו, וקורין אותו "זקן", [שהוא התרגום בשפת אידיש של: "אלטר"], כלומר שיזכה לזקנה (טעמי המנהגים עמוד שצ"ו).

■ ■ ■

12 עיין פתח דבר לקונטרס "הזכרונות והתולדות" להגאון הירושלמי רב"ץ קואינקה זצ"ל.

מי שמתים לו בניו רח"ל, לא יקרא שמו כלל בעת המילה, רק "אלטער", ולא שום שם כלל, רק כשיתגדל יקרא לו אביו שם, והנכון שירשום שמו בחילוף לשון שלא יבין שום אדם עד שיתגדל, ומי שאינו עושה כן וקורא בעת המילה שם אמיתי, וקורא לו "אלטער" גם כן, לא מדהני ולא מידי, וגורם על חינוך מיתה לילד, כי היא סגולה נפלאה שלא יקרא לו שום שם עד שיתגדל. ובספר מדבר קדמות (להגאון חיד"א, מערכת ג') כתב בשם האר"י ז"ל¹³, שאביו של נח לא קרא לו שמו עד שנתגדל, כי מה שהוא באתגליא שלטא ביה עינא, ולכן כתיב [בראשית ה' כ"ט ל'] ויחי למך וגו' ויולד בן, ואחר כך ויקרא שמו נח (זהר חי להגה"ק מקאמארנא ח"א דף רי"ג ע"א). ולא נהגו כן אלא כטעמי המנהגים דלעיל].

תוספת שבת

אמר רבינו האר"י ז"ל לאחד, סגולה לבנים, שיזהר מאוד, וגם יזהיר לאחרים, על תוספות שבת בערב שבת ובמוצאי שבת (סגולות ישראל מערכת ב' אות כ"ח בשם ספר משפט צדק).

תורה

על ידי עיון עמוק בסודות התורה, יכול לפקוד עקרות (ספר המדות אות סוד).

צריך להיות מוליד בדברי תורה, לחדש בה, ועל ידי זה יזכה להוליד בנים. וזהו שאמר (הושע ד' ו'): ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני (ערכי הכנויים מבעל סדר הדורות אות ב' בנים, דף י"ג ע"ד בשם זוהר).

תפלה בעת הזיווג

אוצר החכמה

הדפסה

סגולה להריון. קודם הזיווג יאמרו בידיים נקיות כ"ב פעמים אותיות אלף בי"ת עד תי"ו. ואחר כך יאמרו כ"ב פעמים: "עשה עמי אות לטובה" (תהלים פ"ו י"ז). ארבע תיבות אלו דוקא. (הרי"ח טוב ז"ל בספר ^{אורח חיים 1234567} ^{מנחת 1234567} עטרת תפארת חלק כתר מלכות אות ק"ס).

סגולות נגד הפלה

מי שאשתו מפלת נפלים. ידוע הוא סוד דבר זה למעלה הוא, שיש נשמות שהם דינים תקיפים בלי מיתוק כלל, והמלכות אינה קולטת אותם, ומפילתם, וכנזכר בספר מאורי אור ז"ל וְלַהֲרִ"מ פֶּאֶפִּירָאשׁ (מערכת נ' אות נ"א), ומקורו בדברי האר"י ז"ל בשער הכוונות (בדרושי הסוכות דף ק"ד ע"א ד"ה ונבאר יום שמיני חג עצרת). ולכן סגולת תרופת דבר זה, הוא שישתדלו האיש ואשתו בכל מיני דברים שיש בהם מיתוק הדינים:

תחלה וראש יזהרו מאד להתפלל בבכיה, ויכוונו בבכיתם למתק הדינים, כי אין דבר ממתק הדינים כמו הדמעות, [סוד דבר זה עיין בספר עץ הדעת טוב לרבינו חיים ויטאל ז"ל (ח"ב מאמר לנפטר דף ה' ע"ב ודף ו' ע"א)], ובפרט כאשר מתפללים על ענין זה שלהם, ולא ישכחו כוונה זו, שבכל פעם אשר יתעוררו בבכיה על איזה דבר שיהיה, תהיה כוונתם למתק הדינים ע"י הדמעות שלהם.

גם תשתדל האשה למזוג הכוס של הקידוש ושל ברכת המזון בידה, ותכוין למתק בזה הדין. כי היין — דין, והמים — חסד, בסוד "ויבא לו יין וישת" (בראשית כ"ז כ"ה), דאמרו בזוהר (בלק דף קפ"ט ע"א) דארמי ליה מייא ביינא.

גם יזהרו לישון על צד שמאל, ובפרט בחצות ראשון של הלילה, ויכוונו בזה לכפות את הדין.

גם תזהר האשה להיות לה הכנעה מבעלה, ותשמשו בחשק וחיבה ובשמחה, כי הזכר הוא בסוד החסדים והנקבה היא בסוד הגבורות.

גם יהיו מזכים את הרבים בשופר, דהיינו שיקנו שופר חשוב מכיסם ויתנו אותו לתוקע המוציא את הרבים ידי חובתם לתקוע בו בראש השנה בציבור, ואם לא אפשר לעשות דבר זה בעירם, ישלחו לעיר אחרת, כי רבים קהילות ישראל כן ירבו וכן יוסיפו בעיירות ובכפרים. ויותר טוב שיתנו הבעל במתנה לאשתו, והיא תתנהו לתוקע ברשות בעלה לתקוע בו תקיעה של מצוה בכל שנה ושנה.

גם יחלקו לעניים יראי ה' יין לארבע כוסות בליל פסח. גם יתנדבו להביא יין משלהם לכוס של מילה, ותמוגנו האשה בידה (הרי"ח טוב ז"ל בספר עטרת תפארת חלק כתר מלכות אות קנ"ט).

מנהג העיר שמי שנכנסה אשתו בחודש הט' לעיבורה, נזהר לעשות החודש ההוא מצות פתיחת ההיכל, והוא מנהג יפה, ויש לו סמך על דרך הקבלה (החיד"א במורה באצבע סימן ג' אות צ').

ובספרי "עמודי הוראה" פירוש לספר מורה באצבע כתבתי הטעם על דרך הסוד וזל"ש: עיין שער הכוונות (דרוש קריאת ספר תורה דף מ"ח ע"ד ואילך) שההיכל הוא בחינת היסוד דאימא. וענין הפתיחה הוא סוד בקיעת היסוד בעת לידת הז"א לחוץ, שהוא ענין גילוי אורות הספר תורה, עיש"ב ותבין, עכ"ל.

נהגו נשים מעוברות ליקח האתרוג ביום הושענא רבא, ומוציאות הפטמא¹⁴, ואחר שמסירות הפטמא, מחלקות צדקה לעניים כל אחת כפי יכולתה, ומכוונות שיצילם הקב"ה בשעת לידה, ויצא הולד בר קיימא. והטעם כי העץ הדעת למאן דאמר [אחד] היה אתרוג, ואכילת עץ הדעת הביא מיתה לעולם, ונשים מתות בשעת לידתן,

14 מלשון התפלה שבספר סגולות ישראל, נראה דהסרת הפיטם תהיה בנשיכה בפה, וכ"מ בספר זכירה בסוף ענין עוה"ז.

לכך עושות בסדר הזה. ומתפללות אחר זה נוסח תפילה זו: רבונו של עולם גלוי וידוע לפניך דבשביל שאכלה חוה מעץ הדעת, גרמה בחטאה להביא מיתה לעולם, וחבלי יולדה, ואם אני הייתי שם באותו זמן, לא הייתי אוכלת ממנו, ולא הייתי נהנית ממנו מכל וכל, כשם שלא רציתי לפסול אתרוג זה בכל ימי החג שעברו, ועתה שפסלתי אותו, בשביל שנגמרה מצותו, ואני לא הייתי עוברת מצוותיך. ותקבל ברצון את תפילתי ואת תחינתי, שלא אמות מסיבת העיבור ומסיבת הלידה. והושיעני שתהא הלידה בנקל ובנחת, ולא בצער, ולא בקושי, ולא יהיה לי ולולד שום נזק. כי אתה האל המושיע. ¹²³⁴⁵⁶⁷ כן כתב בספר נזיר שמשון (במסכת סוכה) בשם ספר כתב־יד. ומי שאשתו מעוברת בימים האלה, יתן דעתו ליקח אתרוג, וליתן ביד אשתו, שתעשה כנו"ל, ויאמר בפניה נוסח התפילה תיבה בתיבה, כדי שתאמר היא אחריו, ותזכה שתלד בריוח ולא בצער ויצא הולד לחיים טובים ולשלום ¹⁵ (מועד לכל חי, להר"ח פאלאג'י, סימן כ"ד אות כ"ה. ¹²³⁴⁵⁶⁷ ובעין זה כתב גם בספר סגולות ישראל מערכת מ' אות ס"ז בשם ספר זכירה, ¹²³⁴⁵⁶⁷ בשנינויים בנוסח התפילה).

■ ■ ■

סגולה לאשה מעוברת שתאמר בכל יום הי"א פסוקים המתחילים בנו"ן ומסתיימים בנו"ן. וכשבאה לחודש הט' תטבול בכל עת, ועל ידי זה תבטל מהילד כל מיני רעות [דברים טמאים וכדומה] שראתה בעיבורה (סגולות ישראל מערכת מ' אות ס"ו בשם ספר זכירה).

■ ■ ■

נוהגות הנשים בקבלה לסגולה ושמירה לאשה מעוברת שלא תפיל, שתעשה מפה חדשה לספר תורה, והמפה הישנה תטול לעצמה לכוון בה בטנה, וגם אין לוקחת המפה [הישנה] לחלוטין, אלא כורכת בה

15 ובספרי המחזורים (האשכנזים) לסוכות כבר נדפסה תפלה לנשים לומר בשעת נשיכת הפיטם, וכן בספרי התחינות.

את בטנה למה שצריכה, ואח"כ מחזירה אל הקדושה (סגולות ישראל מערכת מ' אות ס"ח מלשון השואל בשו"ת אבני צדק או"ח סימן י"ג¹⁶).

הטחינה והלישה של קמח המצות של פסח, הוא סגולה לאשה המפלת. וכן סגולה [לזה] שלא תלך בקישוטי זהב (סגולות ישראל מערכת מ' אות ע"ד בשם אביעה חידות).

אבן תקומה

בגמרא (שבת דף ס"ו ע"ב): יוצאין באבן תקומה בשבת. ונפסק בן להלכה ברמב"ם (פרק י"ט מהלכות שבת הלכה י"ד) ושלחן ערוך (או"ח סימן ש"ג סעיף כ"ד). ופירש רש"י: אבן שנושאות אותו נשים עוברות שלא יפילו, וקורין לה קוטאגא בלע"ז.

והנה בספרי המפרשים והפוסקים נמצאו חילוקי דעות במהות אבן זו, עיין בפירוש על התורה לרבינו בחיי (פרשת תצוה כ"ח ט"ו). ובספר שלטי הגבורים להר"א הרופא ז"ל (פרקים מ"ד מ"ט). ועיין ט"ז (בשלחן ערוך שם ס"ק י"ג). ובמחצית השקל (שם ס"ק י"ב). ובמשנה ברורה (ס"ק ע"ז). ועיין בספר הברית (ח"א סוף מאמר י"ב). ויש בירושלם ת"ו משפחות שיש להם מסורת על זה מדור דור, ובידם אבנים מסוגלים לזה שמשאילים אותם לכל דצריך.

מי טהרה

מים וסבון שרחצו בהם צדיק שנפטר, נהגו נשי בבל להתרחץ בהם כסגולה להפקד, וכן היה בפטירת החכם ר' יהודה פתיה זיע"א.

16 עיין שם שהסיק הרב המחבר להתיר, ולמד זכות על העושה כן, ושכספר שערי ירושלים (שער ט') כתב שכן הוא המנהג במדינות ספרד. וציין שם לעוד ספרים בענין זה. [ונהגו כן גם באשכנז, בחגורה שעושים בה גלילה לספריתורה].